

Počátky a netečnost

Už v samých počátcích filosofického uvažování ve starém Řecku náležel mezi první a nejdůležitější problémy vztah mezi „tím prvním“ (*arché*, tj. počátek, ale co nadále „vládne“) a pak tím veškerým „druhým“. Stále tu ovšem působily kontexty, pocházející z mýtů, a to i když mýty byly zpochybňovány a někdy naprosto odmítány. Pro první, tj. nejstarší nám známé řecké myslitele byla *arché* zřejmě hybná a dokonce živá, protože právě z ní „vycházely“ všechna další věci (skutečnosti), ovšem jen dočasně, protože se do ní zase svým zánikem vracely. Teprve časem někteří další myslitelé přišli na nápad dvou (nebo dokonce více) *archai*, z nichž aspoň jedné přisoudili naprostou netečnost a vnitřní nehybnost – pro takovou se ujalo pojmenování *stoicheion* – a pak museli některou z dalších obdařit hybností a silou (pro Empedokla to byla Láska a Svár, což později kriticky odmítl Aristotelés). Platón filosofické řešení nepodal, ale zůstal u jakéhosi svého umělého „mýtu“ – v *Timaiovi* mluví o božském řemeslníkovi „demiurgovi“; a vedle toho pověřuje pohybem zvláštní *arché*, totiž „beztvarý pohyb“, který uvádí to, co demiurg podle idejí vytvořil, do úpadku a posléze ke zhynutí (zániku). Dnes to vypadá tak, že jakákoli netečnost, kterou bychom mohli někde uznamenat, je jen dočasným působením „setrvačnosti“, které je však trvalým činěno na základě organizování pohybu (změny), tedy aktivně (událostmi-subjekty).

(Písek, 130913-1.)